

25.3.2026

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

TyV@eduskunta.fi

HE 21/2026 vp/ lausuntopyyntö

Asiantuntijakuuleminen 26.3.2026**HE 21/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle työperäistä hyväksikäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi**

Teollisuusliitto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja esittää kirjallinen asiantuntijalausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle (HE 21/2026 vp) työperäistä hyväksikäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan rikoslakiin sekä eräisiin muihin lakeihin tehtäviä muutoksia työperäisen hyväksikäytön estämiseksi toteutettavilla uusilla säännöksillä sekä niihin ulottuvilla määräyksillä oikeushenkilön rangaistusvastuusta, liiketoimintakiellosta ja pakkokeinoista.

Kiskontaa ja törkeää kiskontaa työelämässä koskevien rikosnimikkeiden säätäminen on kannatettavaa

Esitetyt uudet rikosnimikkeet kiskonnasta työelämässä ja törkeästä kiskonnasta työelämässä ovat kannatettavia. Nykyinen kiskonnantapaisen työsyrynnän säännös on syrjinnän tunnusmerkistöön sidottuna ollut riittämätön lukuisissa tilanteissa, joissa työperäinen hyväksikäyttö on ollut laajaa ja systemaattista ilman, että syrjintää koskevaa näyttöä on voitu osoittaa. On hyvä, että esitys sisältää ehdotuksen oikeushenkilön rangaistusvastuun laajentamisesta, liiketoimintakiellon määräämisestä sekä telekuuntelumahdollisuudesta.

Teollisuusliitto pitää hyvänä, että lain jatkovalmistelussa on huomioitu säännösten mahdollinen kiertäminen valeyrittäjäsovimusten kautta. On tärkeää, että ehdotettavassa rikossäännöksessä tarkoitettu palvelussuhteen määritelmä kattaa työsuhteen tunnusmerkistön täyttyessä myös näennäiset toimeksiantosuhteet.

25.3.2026

Teollisuusliitto pitää hyvänä tarkennuksena myös sitä, että jatkovalmistelussa rangaistavuuden edellyttämän epäsuhtan määrittelyn osalta tulkintakriteeriksi on annettu arvioinnin perustuminen ennen muuta työnantajaa sitovaan työehtosopimukseen. Teollisuusliitto painottaa, että työehtosopimuksen perusteella oikeamääräinen palkka määräytyy työn vaativuuden ja henkilökohtaisen suoriutumisen perusteella sekä sisältää työehtosopimuksen perusteella maksettavat lisät ja korotukset. Työperäisen hyväksikäytön tyypillinen esimerkki on, että työntekijälle maksetaan matalinta mahdollista taulukkopalkkaa ja lisät ja korotukset jätetään oleellisena palkanosana maksamatta.

Edelleen Teollisuusliitto pitää hyvänä tarkennuksena jatkovalmistelussa esityksen perusteluihin tehtyjä selvennyksiä työperäisissä hyväksikäyttötapauksissa usein ilmenevien kynnysrahojen, palkasta vähennettävien vuokrien tai muiden kustannusten huomioimisesta kokonaisarvioinnissa, sillä ne liittyvät usein kiinteästi palvelussuhteeseen.

Jatkovalmistelun osalta Teollisuusliitto pitää hyvänä, että työaikakirjanpidon väärentämiseen liittyvä lausuntopalaute on otettu huomioon, joskin hallituksen esityksessä mainitaan, että kuvattu menettely voi täyttää myös esimerkiksi väärennyksen tai työaikasuojelurikoksen tunnusmerkistöt. Kyseisiä rangaistusnimikkeitä ei olla muuttamassa, mutta yleisenä huomiona on mainittava, että työperäisen hyväksikäytön selvittelyssä törmätään huolestuttavan usein joko puuttuvaan tai väärennettyyn työaikakirjanpitoon, mistä syystä oikeamääräisten ansioiden tosiasiallisesta määrittämisestä tulee täysin mahdotonta. Rangaistuksia puuttuvasta tai väärennetyistä työaikakirjanpidosta tulisi kiristää huomattavasti, jotta voidaan välttää työperäisen hyväksikäytön sääntelyaukolta.

Heikkouksia ihmiskaupparikosnimikkeen mahdollisen sivuuttamisen sekä avustajaoikeuden ja kärsimyskorvauksen puuttumisen osalta

Teollisuusliitto toteaa, että uuden sääntelyn myötä on edelleen vaarana, että ihmiskaupparikokset sivuutetaan valitsemalla uusia nimikkeitä mahdollisesti jo tutkinnan alkuvaiheessa, vaikka teko voisi tosiasiaassa täyttää ihmiskaupan tunnusmerkistön. Riskinä on myös, ettei uhri saa uusien rikosnimikkeiden kohdalla tapauskohtaisen harkinnan perusteella myönnettävää oikeusavustajaa, jolloin tutkinta voi päättyä virheellisesti ennenaikaisesti, kun asianomistaja ei osaa tai pysty itsenäisesti tuomaan esiin kaikkia asiaan vaikuttavia seikkoja. Myös sitä, ettei taloudellisen rikoksen uhri ole lähtökohtaisesti oikeutettu kärsimyskorvaukseen, on pidettävä lainsäädännöllisenä heikkoutena.

25.3.2026

Alipalkkauksen kriminalisointi jää edelleen toteutumatta

Jatkovalmistelussa on päätetty olla muuttamatta ehdotettua säännösratkaisua siten, että alipalkkaus eli palkkavarkaus selkeästi kriminalisoitaisiin. Esityksessä todetaan, että ehdotetut säännökset kattavat myös alipalkkaustilanteet. Se on harhaan johtavaa, sillä itse alipalkkaus ei riitä täyttämään kiskonta työelämässä -rikosnimikkeen tunnusmerkistöä, joka edellyttää tiettyjen olosuhteiden, kuten uhrin taloudellisen ahdingon, riippuvuussuhteen tai ymmärtämättömyyden, näyttämistä. Suuri osa alipalkkaustapauksista tulee edelleen jäämään rikosoikeudellisen vastuun ulkopuolelle.

Teollisuusliitto korostaa, että alipalkkauksen eli palkkavarkauden selkeä kriminalisointi merkittävillä rangaistuksilla olisi tehokkain keino kitkeä työperäistä hyväksikäyttöä, jonka keskeinen ilmenemismuoto alipalkkaus on.

Tarve viranomaisten lisäresursoinnille on ilmeinen

Esityksen jatkovalmistelussa on arvioitu, että ehdotettavat muutokset eivät itsessään tuo tarvetta lisäresursoinnille. On kuitenkin selvää, että niin rikosprosessien parissa työskentelevien viranomaisten kuin valvontaviranomaisen ja myös muiden viranomaisten resurssit ovat riittämättömät työperäisen hyväksikäytön tehokkaaseen torjuntaan. Tarve viranomaistyön lisäresursointiin on ilmeinen. Työhön tarvitaan myös muita yhteiskunnan toimijoita ja etenkin uhreja auttavien järjestöjen rahoitus matalan kynnyksen palveluiden tarjoajina tulee varmistaa.

Lisätietoja:

Riikka Vasama

Ulkomaalaistaustaisen työvoiman yksikön päällikkö

Teollisuusliitto ry

riikka.vasama@teollisuusliitto.fi

0400484528